

Faktablad för att bedöma indikator till miljökvalitetsnorm enligt 19 § havsmiljöförordningen

E.6.2 Mängd skräp på havsbotten i Östersjön

Havsmiljödirektivet syftar till nå god miljöstatus i EU:s havsområden, det vill säga att biologisk mångfald bevaras och ekosystemen hålls friska och fria från föroreningar, samtidigt som ett hållbart nyttjande möjliggörs genom att en ekosystembaserad metod för förvaltning av mänskliga aktiviteter tillämpas.

En del av den nationella förvaltningen består av att enligt 19 § havsmiljöförordningen fastställa miljökvalitetsnormer med indikatorer som ska innebära att god miljöstatus kan nås. Indikatorerna, med sina målvärden, används för att bedöma om miljökvalitetsnormerna följs. Denna bedömning är i sin tur ett underlag i framttagandet av åtgärdsprogram, men är även ett verktyg för att avgöra om tillståndet i miljön närmar sig god miljöstatus.

Som underlag för bedömningen, och som ett komplement till beskrivningen av indikatorerna i föreskrifterna, publicerar Havs- och vattenmyndigheten faktablad som mera i detalj beskriver indikatorn vad gäller metoder och bedömning. Det kan finnas mer än en indikator till varje miljökvalitetsnorm. Miljökvalitetsnormerna och indikatorerna ingår i Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2012:18) om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljökvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön, vilka uppdateras minst vart sjätte år.

Version: 1.0

Publiceringsdatum: 2025-04-24

Ändringsdatum: ÅÅÅÅ-MM-DD

Havs och Vatten myndigheten

Inledning

Med begreppet marint skräp avses fasta föremål och material som tillverkats av människor och som har kastats eller oavsiktligt förlorats i den marina eller kustnära miljön. Skräpet orsakar stor ekologisk skada eftersom marina djur riskerar att dö eller skadas om de trasslar in sig eller äter av skräpet. Förlorade fiskeredskap och andra fiskerelaterade föremål kan också fortsätta att fånga fisk och skaldjur under lång tid utan att någon tar hand om fångsten (så kallat spökfiske). Den vanligast förekommande typen av skräp är plast, som i havet bryts ned till mikroplaster. Det finns stora kunskapsluckor om hur människor och miljön påverkas av mikroplaster.

Det marina skräpet leder också till samhällsekonomiska konsekvenser i form av till exempel minskade rekreativvärden, problem för fiske- och sjöfartsverksamheter samt kostnader för städinsatser.

För att förstå om mängden marint skräp i havsmiljön förändras och om de åtgärder som genomförs har någon effekt så övervakas makroskräp på havsbotten inom ramen för beståndsuppskattningar av fisk. Dessa uppskattningar sker genom provtrålningar med demersala trålar.

Miljökvalitetsnorm

Indikatorn E.6.2 *Mängd skräp på havsbotten i Östersjön* ligger, tillsammans med indikatorn E.6.1 *Mängd skräp på stränder i Östersjön*, till grund för bedömning av miljökvalitetsnorm E.6¹ enligt HVMFS 2012:18.

Metod

Övervakningen ska ske enligt metodbeskrivningen i övervakningsprogrammet [Skräp på havsbotten](#).

För att bedöma om målvärdet klaras ska data från övervakningsprogrammet ovan användas. Trender för bedömningsperioden ska beräknas för den totala mängden skräp samt separat för konstgjorda polymermaterial (plast), engångsplaster och fiskerelaterad plast. För att beräkna trender ska statistiska modeller som möjliggör att kombinera information från olika provtagningsstationer till en samlad trendanalys per bedömningsområde, så kallad geostatistiska generaliserade mixade linjära modeller (GLMM), användas och resultatet ska jämföras med målvärdet.

Detaljerad beskrivning

Mätningar sker i samband med ICES BITS för Östersjön (ICES 2017), då skräp som samlas in vid trålningen registreras. Antal skräp räknas och kategoriseras i enlighet med ICES standardiserade protokoll. Provtrålningarna sker två gånger per år, under kvartal 1 och 4. För att beräkna trender används statistiska modeller som möjliggör att kombinera information från olika provtagningsstationer till en samlad trendanalys per bedömningsområde, så kallade geostatistiska generaliserade mixade linjära modeller (GLMM).

Bearbetning av data sker enligt metod för indikator 10.2B i *bilaga 2 Del B HVMFS 2012:18*.

¹ Miljökvalitetsnorm E.6: Mängden marint skräp i Östersjön ska vara på en nivå som inte hindrar att god miljöstatus upprätthålls eller nås.

Havs och Vatten myndigheten

Målvärde

Nedåtgående trend i totala antalet skräpföremål inom bedömningsperioden

Bakgrund och princip för målvärdet

Tillgången till data vad gäller marint skräp på havsbotten är begränsad till data från fiskbeståndsundersökningar, vilket gör det svårt att tillämpa ett kvantitativt målvärde. Istället används ett trendbaserat målvärde. På samma sätt som vid statusbedömningen enligt HVMFS 2012:18 bilaga 2, där tröskelvärdet för skräp på havsbotten anger att trenden ska vara nedåtgående, är målvärdet för indikator E.6.2 satt till att trenden för mängden skräp på havsbotten i Östersjön ska minska för att målvärdet ska följas, och god miljöstatus uppnås på sikt.

Bedömningsområde

Egentliga Östersjön enligt *bilaga 1* karta 4 i Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter [HVMFS 2012:18](#).

Referenser

[Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter \(HVMFS 2012:18\) om vad som kännetecknar god miljöstatus samt miljö kvalitetsnormer med indikatorer för Nordsjön och Östersjön.](#)

Werner, S., Budziak, A., van Franeker, J., Galgani, F., Hanke, G., Maes, T., Matiddi, M., Nilsson, P., Oosterbaan, L., Priestland, E., Thompson, R., Veiga, J. and Vlachogianni, T.; 2016; Harm caused by Marine Litter. MSFD GES TG Marine Litter - Thematic Report; JRC Technical report; EUR 28317 EN; doi:10.2788/690366

ICES. 2017. SISP 7 - Manual for the Baltic International Trawl Surveys (BITS). Version 2. Series of ICES Survey Protocols. 95 pp. <http://doi.org/10.17895/ices.pub.2883>